

‘Opening om gesprek over zelfmana

Een behandelaar die weet tot hoeveel zelfmanagement een patiënt in staat is, kan de patiënt gericht steunen in zelfzorg. De nieuwe online tool SeMaS helpt om deze zelfmanagementvaardigheden gericht in kaart te brengen. Inzet van de tool blijkt te helpen om het zelfinzicht van de patiënt te vergroten.

Iedere behandelaar zal het gevoel herkennen dat hij er maar niet in slaagt om een chronische patiënt gezondheids-winst te laten boeken door zijn leefstijl aan te passen. ‘De mate waarin iemand bereid en in staat is tot zelfmanagement speelt hierin een belangrijke rol’, zegt Nathalie Eikelenboom, stafmedewerker zelfmanagement en e-health bij de Eindhovense zorggroep De Ondernemende Huisarts (DOH). ‘Het onderwerp zelfmanagement krijgt de laatste tijd veel aandacht, maar het blijkt soms moeilijk om bij patiënten de vinger te krijgen achter wat hen precies tegenhoudt.’

Om hierin verandering te brengen, heeft onderzoeksinstituut IQ healthcare samen met DOH en Philips Research het online screeningsinstrument SeMaS ontwikkeld. Eikelenboom: ‘Tijdens het ontwikkeltraject zaten ook de zorgverzekeraars CZ en VGZ aan tafel. Zij zijn bijzonder geïnteresseerd in programma’s die het zelfmanagement van chronische patiënten ondersteunen.’

Screeningsinstrument

SeMaS biedt de patiënt een vragenlijst die hij thuis online kan invullen, een proces van circa tien minuten. De antwoorden vormen de basis voor het volgende behandelgesprek. ‘Het is een screeningsinstrument en stelt dus geen diagnose’, zegt Eikelenboom. ‘De huisarts of POH’er kan vervolgens in het gesprek met de patiënt bespreken of die zichzelf herkent in de uitkomsten. Het instrument laat in een profiel zien wat de competenties en barrières van de patiënt zijn in, zodat in het gesprek de persoonlijke ondersteuning die nodig is

Samenwerking in de keten

SeMaS is gekoppeld aan het KIS om de samenwerking in de keten te versterken. De variant SeMaS Plus is bedoeld om apotheker, huisarts en POH’er te ondersteunen in verbetering van therapietrouw van patiënten die geneesmiddelen gebruiken. Gebruikers van chronische medicatie stoppen vaak in het eerste jaar, wat extra aandacht bij de start van de medicatie interessant maakt. Zorggroep DOH en apothekersorganisatie CaZo in de regio Eindhoven werken hierom samen in onderzoek naar begeleiding op maat bij medicatiegebruik.* Philips, IQ healthcare en Meetpunt Kwaliteit zijn betrokken bij dit onderzoek. De eerste resultaten worden eind 2015 verwacht.

*Zie artikel *Pharmaceutisch Weekblad* 28 september 2014

kan worden besproken.’

Eikelenboom heeft onderzoek gedaan om het effect van toepassing van SeMaS te meten en zal hierop in 2015 promoveren. ‘In de onderzoekssetting – waarin de vragenlijst langer was dan we nu in de praktijk willen toepassen – reageerde dertig procent van de patiënten positief op de vraag tot deelname. De online tool was tijdens deze onderzoeksfase nog in ontwikkeling, zodat een deel van het werk via papier is geschied. Bij Philips is de expertise aanwezig om het gebruikersprofiel van zo’n tool gebruiksvriendelijk te ontwerpen.’

Ander gesprek

Het spreekkamergesprek verloopt vaak anders als hierbij SeMaS wordt gebruikt, stelt Eikelenboom. ‘Weet je bijvoorbeeld

dat iemand meer moet bewegen, dan kun je op basis van de tool zien aan welke randvoorwaarden moet zijn voldaan voor zo iemand om hem dat ook echt te laten doen. Dit geeft de patiënt helderheid hierover en biedt ruimte voor zelfreflectie.’

POH’er Diana van Ottersdijk van DOH herkent dit. ‘Patiënten vonden het invullen van de vragenlijst spannend, ze zagen het soms bijna als een examentje’, zegt ze. ‘De uitkomsten waren soms een eyeopener voor ze en bieden een opening om het gesprek over zelfmanagement naar een hoger niveau te tillen. Je kunt mensen een *home message* geven op basis waarvan je tijdens het volgende gesprek concrete vervolgstappen kunt zetten. Mensen blijken dan meer open te staan om er echt mee aan de slag te gaan. Het gaat om mensen met wie je

gemenent naar hoger niveau te tillen'

De antwoorden op de vragenlijst in zelfmanagementtool SeMaS vormen de basis voor het volgende behandelgesprek.

zetbaarheid staat of valt natuurlijk wel met de bereidheid van de patiënt om ermee te werken.'

Die bereidheid is er niet bij iedereen, stelt Van Ottersdijk. 'Een deel van de patiënten die je er graag mee zou willen bereiken, bereik je juist niet. Maar een aantal van hen kunnen we wellicht helpen. Wie laaggeletterd is bijvoorbeeld, kan aan het twijfelen worden gebracht door de keuzemogelijkheden die de tool biedt. We overwegen nu of we deze mensen kunnen helpen door de vragenlijst samen met hen in te vullen. Hierbij moeten wij ons als behandelaars dan wel bewust zijn van de valkuil dat we mensen niet gaan beïnvloeden. Dat risico is er natuurlijk, zeker omdat het om mensen gaat die we vaak al langer kennen. Maar als we erin slagen dat te omzeilen, kunnen we op deze manier de tool ook bij een aantal patiënten brengen die er anders geen gebruik van zou maken.' <<

Frank van Wijck

'Deze tool leert patiënten inzien welke rol ze zelf kunnen spelen'

al langer werkt en die soms tot op zekere hoogte verantwoordelijkheid voor hun gezondheid bij jou neerleggen. Met deze tool leren ze heel concreet inzien welke rol ze ook zelf kunnen spelen. En dat is ook de bedoeling natuurlijk, want die verantwoordelijkheid hoort immers bij de patiënt zelf te liggen.'

Op de markt

SeMaS is nu, na dit onderzoek, uitontwikkeld en komt daarmee ook beschikbaar voor andere zorgaanbieders. DOH wil er in ieder geval beslist verder mee, zegt Eikelenboom: 'We zetten het inmiddels in bij alle zeventien praktijken die tot onze organisatie behoren. De in-

Geschikte innovatiepartner

Philips is een van de vaste innovatiepartners van DOH. Naast SeMaS wordt er een digitaal instrument voor het verbeteren van medicatietrouw ontwikkeld en gevalideerd door kennisinstituut IQ healthcare. Zorgverzekeraars VGZ en CZ financierden via Robuust de ontwikkeling en het validatietraject. In 2015 zal een project Hartfalen met thuismonitoring plaatsvinden. Dit *Effective Cardio*-project heeft aangetoond de ligduur in ziekenhuizen substantieel te verlagen. DOH werkt hierbij samen met het St. Anna Ziekenhuis, Philips levert de hartfalenapplicatie inclusief telemonitoring-apparatuur en CZ bekostigt het project. DOH is voor Philips een geschikte partner, omdat er veel implementatie- en organisatiekracht nodig is om innovaties succesvol toe te passen. DOH heeft zelfmanagement al vier jaar als aparte module in de chronische zorgprogramma's. Projectleider Nathalie Eikelenboom zal in 2015 op dit thema promoveren.